

УДК 330.341.1

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ

Сімахова А.О.

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

У статті розглянуто основні підходи щодо трактування поняття «інноваційно-інвестиційна діяльність». Визначено роль інноваційно-інвестиційних чинників у соціально-економічному розвитку країни. Запропоновано авторську формулу категорії «інноваційно-інвестиційна складова соціально-економічного розвитку».

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність, соціально-економічний розвиток, інноваційно-інвестиційні чинники, позитивна соціально-економічна динаміка, економічне зростання.

In the article the main approaches to the interpretation of the innovative and investment activity are considered. The role of the innovative and investment factors in the social and economic development of the country is determined. The author's formulation of the category "the innovative and investment constituent of the social and economic development" is offered.

Keywords: innovative and investment activity, social and economic development, innovative and investment factors, positive social and economic dynamics, economic growth.

Актуальність проблеми. Основною світовою тенденцією щодо формування засад розвитку сучасного суспільства є фокусування соціально-економічного розвитку (СЕР) на інтелектуальних ресурсах, наукоємних та інформаційних технологіях. Розгортання НТП як основи економічного зростання, створення ринку високотехнологічної продукції та послуг призвело до того, що у теперішній час інноваційно-інвестиційна сфера національної економіки відіграє вирішальну роль у СЕР розвинутих країн світу. Більш того, за умов розвитку постіндустріального суспільства виграти конкуренту боротьбу на усіх рівнях господарської діяльності можливо лише за рахунок впровадження результатів інноваційної діяльності. Це й обумовлює актуальність дослідження саме інноваційно-

інвестиційних аспектів забезпечення позитивної суспільної динаміки.

Аналіз останніх наукових досліджень. Дослідженню питань інноваційно-інвестиційного розвитку приділяли увагу багато українських та зарубіжних вчених, зокрема, О. Боков, В.М. Геєць, П. Друкер, С.А. Єрохін, Б. Заблоцький, О.А. Кириченко, Н.П. Мешко, В.В. Онікієнко, Б. Санто, В.П. Семиноженко, Б. Твісс, В.В. Чернобаєв, Й. Шумпетер, Г.О. Ярін та ін. Разом з тим, єдиного трактування категорії «інноваційно-інвестиційна діяльність» досі не вироблено, залишається відкритим питання щодо впливу інноваційно-інвестиційних факторів на динаміку СЕР.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та узагальнення підходів щодо питання інноваційно-інвестиційних аспектів забезпечення позитивної соціально-економічної динаміки.

Викладення основного матеріалу дослідження. На сьогодні головним джерелом успішної ринкової трансформації та забезпечення позитивної соціально-економічної динаміки вважаються інноваційно-інвестиційні фактори [1, с.63]. Так, завдяки інноваційно-інвестиційним чинникам досягається розширене відтворення високоінтелектуальної робочої сили на основі зайнятості у наукомістких сферах господарювання. Сучасна актуальність дослідження інноваційно-інвестиційної складової соціально-економічного розвитку (ІССЕР) давно вже визнана. При чому необхідно зазначити, що ІССЕР як категорія не виділена науковцями. Здебільшого зустрічаються близькі за змістом категорії: «інноваційно-інвестиційна діяльність», «інноваційно-інвестиційні фактори», «інноваційно-інвестиційний розвиток» [2; 3; 4; 5; 6]. З наших позицій, в основі ІССЕР лежить інноваційно-інвестиційна діяльність (ІД) усіх суб'єктів національного господарства та держави, зокрема. Саме з категорії «інноваційно-інвестиційна діяльність» слід виходити для подальшого формулювання визначення ІССЕР.

Зазвичай, під терміном «інноваційно-інвестиційна діяльність» дослідники розуміють еkleктичне поєднання інвестиційної та інноваційної діяльності, в результаті якої вдається отримати прибуток або досягти соціальний ефект [2, с.61-62]. Зокрема, маються на увазі такі процеси інвестування розширеного відтворення, які мають інноваційні ознаки та призводять не лише до нарощування виробничого потенціалу, а й до посилення використання

знань у процесі виробництва.

На думку українського науковця В. В. Чернобаєва інноваційно-інвестиційна діяльність є «особливою формою інвестиційної діяльності, яка реалізується у системі індивідуальних, колективних та суспільних дій наукового, технологічного, організаційного, виробничого, фінансового та комерційного характеру, здійснення яких приводить до впровадження у практичну діяльність нововведень з метою досягнення соціально-економічної вигоди» [3, с. 9]. Важливим є всеохоплююча характеристика ПД, яку надає автор, та підкреслення соціально-економічного ефекту від здійснення ПД.

Російський науковець Ярін Г.О. розглядає інноваційно-інвестиційну діяльність як процес реалізації результатів інтелектуальної праці у різних видах майнових та інтелектуальних цінностей, що мають грошову оцінку, які вкладені в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, у ході якої формується прибуток (дохід) або досягається соціально-економічний ефект [7, с. 25]. Для розвитку цієї діяльності, на погляд науковця, необхідно створити умови, які б сприяли комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. У даному підході теж підкреслено значущість досягнення соціально-економічного ефекту внаслідок ПД.

Водночас, деякі автори вважають, що на мікрорівні ПД необхідно розглядати як складну динамічну стохастичну систему, що складається з різних за своєю природою процесів та у загальному випадку включає: інноваційний процес (НДДКР або пошук відповідних нововведень; кількісні, якісні та структурні перетворення); процеси організаційно-економічного, інвестиційного та соціокультурного забезпечення нововведень [8, с. 83].

Заперечувати ці факти немає сенсу. Роблячи власний підсумок, у подальшому ми будемо використовувати категорію «інноваційно-інвестиційна діяльність» у широкому розумінні, як цілеспрямований процес змін, в якому органічно поєднанні процеси створення інновацій, їх фінансового забезпечення та реалізації в національній економіці з умов забезпечення стійкого соціально-економічного зростання. Поняття ПД у будь-якому разі може розкриватися як інноваційний процес, який априорі має бути забезпечений інвестиційними ресурсами або як інвестиційна діяльність інноваційного спрямування. Причому сутність, значення та роль ПД визначається змістом

кардинальних перетворень у світовій економіці, що відбулись під впливом НТП впродовж останнього століття.

Цілком природно запрошується думка, що інноваційно-інвестиційний розвиток веде до поступового еволюційного безконфліктного та інтенсивного розширення виробничих потужностей певної національної економіки. При цьому формується «економіка знань» та відбувається поворот від «людини для економіки» до «економіки до людини» [9, с. 21]. В цей же час виникає нова соціально-економічна реальність, багатогранна та з радикальними змінами, які вносить втілення надбань НТП в усі сфери життя. Відбуваються зміни в технологічній, економічній, професійній, просторовій, соціальній та культурній сферах життя суспільства.

Ще у 80-ті роки ХХ ст. стало очевидним, що рівень розвитку і динамізм інноваційної сфери забезпечують основу позитивної соціально-економічної динаміки, визначаючи межу між багатими і бідними країнами. НТП змінює масштаби і структуру виробництва, робить істотний вплив на стан всієї світової економіки. У 1990-ті рр. зросли темпи науково-технічних змін, бурхливий розвиток наукомістких виробництв і послуг дали новий імпульс прискоренню економічного зростання в розвинених країнах.

В умовах сьогодення у світовому господарстві формується нова парадигма економічного зростання на базі використання знань та інновацій як найважливіших економічних ресурсів. Так, першочергове значення інноваційно-інвестиційної складової для забезпечення високих темпів СЕР підтверджено й при аналізі праць вітчизняних авторів, зокрема, український науковець О. Боков засвідчує, що інноваційно-інвестиційна модель розвитку національної економіки забезпечує стабільний економічний розвиток, поліпшує рівень та якість життя населення [5, с. 51]. В її основі лежить, з одного боку, людина як новатор, що має схильність до креативних дій, а з іншого – соціальна держава, що забезпечує життя людини від провалів вільного ринку. Саме при реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку опора у формуванні підвалин добробуту населення перенесена на індивідуальні потенції, що поступово забезпечує позитивну суспільну динаміку.

Стійке економічне зростання пов'язує з результатами інноваційно-інвестиційної діяльності (ІІД), зокрема із інвестуванням економіки,

інвестиційним менеджментом, інноваційним розвитком ще один вітчизняний науковець – М.М. Ситников [10]. Це не випадково, адже перелічені фактори торкаються підґрунтя господарської діяльності, виступають важливим важелем забезпечення структурних перебудов у національній економіці, НТП, підвищення якісних показників як економічної, так і соціальної сфери.

У провідних економічно розвинутих країнах світу впровадження результатів ІД дозволяє підтримувати рівень життя основної маси населення, забезпечувати стабільність економічного розвитку, постійно розширювати споживання матеріальних благ та послуг. Так, науковці О.А. Кириченко, С.А. Єрохін поділяють ефект від здійснення ІД на економічний та соціальний [6].

Беззаперечно, прискорення НТП і подальша активізація людського чинника – це взаємозв'язані чинники збалансованого і динамічного підйому економіки. В економічно розвинутих країнах світу (Японія, США, Великобританія, Німеччина, Франція та ін.) вже давно зрозуміли, що необхідною умовою прогресу науки і техніки є розвиток і максимальне розкриття творчого потенціалу учених як об'єкту ІД. Саме важливість людського капіталу визначила необхідну мотивацію продуктивної професійної діяльності і орієнтацію її на розвиток людських ресурсів [11]. Й ми не припустимо помилки, якщо зазначимо, що інноваційно-інвестиційні фактори є також важливим джерелом забезпечення позитивної динаміки СЕР не лише для промислово розвинутих країн, але й для країн з транзитивною економікою.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Враховуючи приведену вище інформацію та важливість задіяння інноваційно-інвестиційних потенцій для забезпечення стійкого соціально-економічного зростання, на наш погляд, можна стверджувати, що ІССЕР як економічна категорія в основу якої покладена ІД, має трактуватися як діяльність суб'єктів господарювання різних форм власності з проблем запровадження інновацій на основі розширеного інвестування, спрямована державою в контексті забезпечення позитивної динаміки СЕР. Перспективами подальших наукових розробок постане аналіз стану та потенціалу інноваційно-інвестиційної сфери України щодо забезпечення

позитивної суспільної динаміки у національній економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко А.І. Інвестиційна привабливість підприємницького середовища як джерело ринкової трансформації економіки / А. І. Бутенко, О. С. Павлова // Прометей. – 2010. – № 3 (33). – С. 63-68.
2. Захарін С.В. Інвестиції в інновації: теорія, парадигма, методологія досліджень / С. В. Захарін // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №4. – С. 60-64.
3. Чернобаев В.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України: автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Чернобаев Владислав Володимирович. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
4. Бодров В.Г. Інноваційно-інвестиційна модель сталого розвитку національної економіки : навч.-метод. матеріали / В. Г. Бодров, В. О. Гусев, В. Ф. Мартиненко. – К. : НАДУ, 2009. – 60 с.
5. Боков О. Інноваційно-інвестиційна модель розвитку економіки України як передумова підвищення рівня життя населення / О. Боков // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 5. – С. 45-51.
6. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: колективна наукова монографія / [О. А. Кириченко, С. А. Єрохін; під наук. ред. д. е. н., проф. О. А. Кириченко]. – К. : Національна академія управління, 2008. – 252 с.
7. Ярин Г.А. Экономика фирмы: инновации и инвестиции, прибыль и оплата труда, инновационно-инвестиционная стратегия, оценка финансовой устойчивости: учебник / Г.А. Ярин. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. экон. ун-та, 2010. – 450 с.
8. Голубенко А.А. Анализ возможностей инновационного развития в процессе формирования стратегических направлений инновационной деятельности предприятия / А. А. Голубенко // Економіка промисловості. – 2002. – №2 (16). – С. 80-84.
9. Алексеева К.А. Інноваційний розвиток в умовах соціально орієнтованої економіки / К. А. Алексеева // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 11. – С. 20-22.
10. Ситников М.М. Розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності, як фактор соціалізації економіки регіону / М. М. Ситников // Проблемы развития внешне-экономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2009. - №2. – С. 606-613.
11. Субетто А.И. Система управления качеством в вузе (модель) / А. И. Субетто // Материалы X симпозиума «Квалиметрия в образовании: методология и практика» [под науч. ред. д. т. н., проф. Н. А. Селезневой и д. филос. и э. н. А. И. Субетто]. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – 25 с.